

Nom de la peça:

Monument al Comte Jaume II d'Urgell

 Ubicació: **Avinguda de Jaume d'Urgell**

 Datació: **1987**

 Tècnica: **Esculpida**

 Autor: **Víctor M. Pallarés Caballé**

l'associació "Acció Cultural Jaume d'Urgell" l'any 1987 i va tenir un cost d'un milió i mig de pessetes, que va ser sufragat per diferents institucions, entitats i aportacions particulars. El monument tenia com a objectiu retre homenatge al que fou l'últim comte d'Urgell amb motiu del 575è aniversari del Compromís de Casp.

A la inauguració del monument, que va tenir lloc el 31 de maig, van assistir-hi, entre altres personalitats, els alcaldes de Xàtiva i l'Alguer com a representants simbòlics del Nord i Sud dels Països Catalans. S'aprofità l'acte, també, per inaugurar el carrer on aniria ubicat el monument que passaria de dir-se Sant Antoni Abat a anomenar-se Comte Jaume d'Urgell.

El monument es va esculpir al taller de Pallarés a partir d'un bloc de pedra sorrenca blanca de gra molt fi d'11 tones, procedent de la zona de Vinaixa. Pallarés va treballar-hi durant tres mesos mitjançant la tècnica de la talla directa i utilitzant tota mena d'eines tant mecàniques com manuals. El resultat final va ser una gran escultura corpòria de 2,60 metres d'alçada i 5 tones de pes.

L'escultura va suposar un repte per a Pallarés que volia que l'obra no fos estàtica, sinó que transmetés força i tingués valor i

pilars de pedra dins d'un marc enjardinat, dissenyat pel qui era aparellador de l'Ajuntament, Josep Portella. En aquest espai s'hi van col·locar uns cubs de diferent mida que simbolitzen el joc d'escacs de l'escut. Darrera de l'escultura es van plantar quatre xiprers que, igual que els pilars que la sostenen, representen les quatre barres.

Jaume II d'Urgell

Jaume II d'Urgell, conegut com el Dissortat, fou l'últim comte del comtat d'Urgell. Fill del comte Pere II d'Urgell i de Margarida de Montserrat, succeí el seu pare al capdavant del comtat el 1408. Un any abans, el rei Martí l'Humà havia nomenat lloctinent general del reialme a Jaume, un dels més alts càrrecs que demostrava l'alta consideració que li tenia el rei i que generalment era reservat a l'hereu de la corona. El 1410, però, morí Martí l'Humà sense descendència, ja que el seu únic fill, Martí de Sicília, havia mort un any abans. Aquest fet, unit a la forta descomposició que patia el país amb les lluites entre la noblesa tant a Aragó com a València, propicià que s'endegués la reunió dels tres parlaments de la Confederació: el català, l'aragonès i el valencià, per elegir successor en el procés que culminaria en el conegut Compromís de Casp.

Entre els candidats a la successió hi havia Jaume d'Urgell, a priori el candidat més ben situat i recolzat per l'aristocràcia de bona part del regne; Lluís, duc de Calàbria, que tenia el recolzament del rei de França; Alfons, duc de Gandia, que morí durant la celebració del compromís de Casp; Frederic, nét il·legítim de Martí l'Humà, i Ferran d'Antequera, de la dinastia castellana dels Trastàmara i que tenia el suport del papa Benet XIII.

En el Parlament reunit a Alcanyís, en sortiren els nou compromissaris, tres de cada parlament, que haurien de decidir qui seria el nou rei. Uns compromissaris, però, marcadament "antiurgellistes" en la seva

El monument

L'escultura del Comte Jaume II d'Urgell es troba situada a l'inici de l'avinguda que porta el mateix nom i és obra de l'escultor Víctor M. Pallarés Caballé, partint del disseny del dibuixant balaguerí Frederic Letamendi. L'obra va ser realitzada per encàrrec de

sentit. Va esculpir el comte dret amb les mans recolzades damunt de l'escut del comtat. Unes mans, però, lleugerament desproporcionades a la resta del cos que, segons l'escultor, simbolitzen la força amb què el comte s'aferrava al seu comtat abans de ser derrotat per Ferran d'Antequera. L'estàtua va ser col·locada damunt de quatre

Retalls d'Art a Balaguer

majoria, que decantaren la votació a favor de Ferran d'Antequera, que fou proclamat rei el 28 de juny de 1412.

El comte derrotat es retirà a Balaguer indecís entre decantar-se per la revolta o sotmetre's al nou rei castellà. A la seva mare, Margarida de Montferrat, partidària de l'aixecament li és atribuïda la famosa frase: "Fill meu, o rei o res".

Hi hagueren algunes manifestacions i revoltes urgellistes que ràpidament foren sofocades per les tropes de Ferran d'Antequera, que entrà a la ciutat de Balaguer el 31 d'octubre de 1413. Emprerona el comte, disgregà la seva família i donà el castell en pagament als seus soldats que el saquejaren totalment. El comte, després de ser presoner en diversos castells, fou definitivament tancat el 1426 al castell de Xàtiva, on morí l'1 de juny de 1433.

L'artista: Víctor M. Pallarés

Victor M. Pallarés Caballé, nascut a Amposta l'any 1939, de ben jove es trasllada a Lleida, on cursa els estudis inicials a l'Escola d'Arts i Oficis, i continua després a l'Escola de Belles Arts de la Llotja a Barcelona. Als 20 anys marxa a Toulouse i després a París, on completa la seva formació a l'Escola Superior de Belles Arts.

De nou establert a Lleida, compagina la creació purament artística amb treballs per encàrrec amb marbre o pedra del país.

En la seva extensa obra abraça àmbits molt diferents: el purament creatiu, el religiós, amb l'escultura del Crist de l'església del Sagrat Cor de Balaguer, el funerari o la vessant monumental. Cal destacar també la seva tasca com a restaurador, sobretot a

la Seu Vella de Lleida.

Des de l'any 1963 ha participat en nombroses exposicions tant individuals com col·lectives en diverses ciutats catalanes i franceses.

Va formar part del grup artístic Estudi 76 juntament amb els artistes balaguerins M. Bergé, R. Gasol, J.M. Llobet i A. Saiz, grup que pretenia revitalitzar l'ambient cultural de Balaguer i reflectir en les seves obres els canvis socials que s'estaven produint.

Exposaren diversos cops a Balaguer i Lleida entre els anys 1978 i 1982.

Ajuntament de Balaguer

Museu de la Noguera,
plaça dels Comtes d'Urgell, 5
25600 Balaguer (Lleida) · T. 973 445 194
museu@balaguer.net

Fonts consultades:

- Frederic Letamendi
- Víctor M. Pallarés
- Josep Portella
- Arxiu Comarcal de la Noguera

Bibliografia:

- SANAHUJA, P. *Història de la Ciutat de Balaguer*, Balaguer, 1965
- PALLARÉS CABALLE, VÍCTOR M. *Restauracions, Imatges i Monuments Religiosos: Pallarés Escultor*, Lleida, 2001
- NADAL GAYA, J.M. *Diccionari de pintors, escultors, gravadors i dibuixants: l'Art a la Lleida del segle XX*, Lleida, 2003

Autoria de la Fitxa:

Mireia Subirada Roma